

Projekt nyanländ!

En rapport om användningen av extra digitala lärresurser vid undervisning av nyanlända elever på åk 7–9 och gymnasiet i Nacka kommun

Päivi Juvonen
Institutionen för språkdidaktik
Stockholms universitet
2017

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Bakgrund till projektet	2
Projekt nyanländ.....	4
De digitala lärresurserna.....	4
Introduktion av projektet i kommunen.....	5
Studiens syfte, material och genomförande	6
Studiens deltagare	8
Rektorer och skolor	8
Lärare	10
Elever	11
Kontaktpersoner	11
Etiska överväganden	11
Resultatredovisning.....	11
Förutsättningar för användning av digitala resurser.....	12
Förväntningar på de digitala läromedlen/lärplattformarna.....	18
Erfarenheter av användning	20
Positiva effekter av användning?	23
Sammanfattande omdömen av de digitala läromedlen/lärplattformarna	25
Sammanfattande kommentarer och slutsatser	26
Referenser.....	28
Bilagor:	
Bilaga 1 – Rektorsenkät hösten 2016	
Bilaga 2 – Lärarenkät våren 2016	
Bilaga 3 – Lärarenkät hösten 2016	

Inledning

Under hösten 2015 upplevde Europa de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget. Enligt Migrationsverkets statistik tog Sverige under hela 2015 emot 162 877 asylsökande. De flesta kom från Syrien (51 338), Afghanistan (41 564) och Irak (20 857), men ett stort antal kom även från Eritrea (7 231), Somalia (5 465) och Iran (4 560) (Migrationsverket 2016). Till detta tillkommer 7 711 asylsökande som klassificeras som statslösa. Jämfört med året innan fördubblades antalet asylsökande. Språkligt tillhör dessa nya, stora migrantgrupperna till de redan stora minoritetsspråken i Sverige.

Sammanlagt anlände under 2015 över 60 000 barn, ungdomar och unga vuxna i åldern 7–20 år, som skulle påbörja eller fortsätta sin skolgång i den svenska skolan. Majoriteten var pojkar och unga män, många dessutom ensamkommande (totalt 32 522 eller 62% av alla i åldersgruppen 7–17 år) (Migrationsverket 2016). Även i Nacka kommuns skolor märktes ökningen tydligt: “Jämfört med november 2015 har antalet nyanlända i grundskolan ökat med 16 procent fram till januari 2016. Antal nyanlända är nu 249 stycken. Elever som läser språkinträdning i gymnasieskolan har under samma tid ökat med 10 procent och de är nu 130 stycken.” (Tjänsteskrivelse UBN 2016-01-12).

Det stora antalet nyanlända elever satte det svenska skolväsendet på hårda prov. Enligt Skollagen (SFS 2010: 800) har alla nyanlända barn och ungdomar, oavsett legal status (papperslösa, asylsökande eller med uppehållstillstånd) och oavsett orsaken till att de befinner sig i landet, rätt till utbildning utifrån sina individuella förutsättningar. Implementeringen av regelverket kräver stora materiella och personresurser, samtidigt som elever med utländsk bakgrund presterar sämre än sina jämnåriga kamrater med svensk bakgrund (PISA 2012). Skolhuvudmän och skolor sökte med ljus och lykta inte bara efter lärare och lokaler, utan även nya sätt att undervisa nyanlända elever. Nacka utbildningsenhet, som arbetar direkt under kommunens utbildningsnämnd med frågor om skolval, finansiering och uppföljning, upphandlade hösten 2015 två digitala resurser, Studi.se och Modermalsskolan.se, som erbjöds kostnadsfritt samtliga skolor i kommunen (såväl kommunala som friskolor) som extra stöd att användas vid undervisning av nyanlända elever. Denna rapport redovisar hur satsningen på dessa två digitala resurser togs emot och användes i ett antal av kommunens skolor. Först dock en kort bakgrund till Projekt nyanländ.

Bakgrund till projektet

Modersmålet spelar en mycket viktig roll för elevers identitetsutveckling, deras allmänna välmående och integration (se till exempel Hyltenstam & Milani 2012; Otterup 2005; Spetz

2014; Reath Warren 2017), men deltagande i modersmålsundervisningen, ett starkt modersmål, hjälper också flerspråkiga elever att uppnå skolans kunskapsmål (Ganuza & Hedman, u.u.; Skolverket, 2008). Att flerspråkiga elever gynnas både psykologiskt, socialt och kognitivt av att få utveckla sitt/sina modersmål parallellt med att de utvecklar sitt andraspråk är väl belagt såväl i svensk som internationell forskning (Axelsson 2013, 2015; Bialystok 2001; Cummins 1976, 2000, 2005; Thomas & Collier 1997, 2002). Detta, tillsammans med kunskaper om att det tar flera år att utveckla ett åldersadekvat skolspråk på ett andraspråk (Axelsson & Magnusson 2012; Thomas & Collier 1997, 2002) återspeglas också i skolans styrdokument. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) har elever med annat modersmål än svenska rätt till undervisning i ämnet modersmål om modersmålet utgör ett levande inslag i elevens vardag (talas med minst en av föräldrarna), om en grupp om minst fem elever kan bildas och om en lärare finns att tillgå. Enligt Skolförordningen (SFS 2011: 185) bör alla elever som riskerar att inte uppnå kursmålen i skolans ämnen dessutom erbjudas studiehandledning på modersmål. I kursplanerna för grundskolans och ämnesplanerna för gymnasieskolans olika ämnen betonas också språkets roll för lärande i allmänhet, och i till exempel kursplanen för modersmål betonas vidare flerspråkighetens fördelar för såväl individen som samhället (Reath Warren 2013, 2017).

Utbildningsenheten i Nacka kommun ansvarar för skolval, finansiering och utvärdering av skolverksamheten och riktar sig mot alla huvudmän och skolor inom kommunen. 2015 genomförde utbildningsenheten en utvärdering i form av en intervjustudie som kartlade "insatserna för femton av de nyanlända elever på de fyra skolor som tagit emot flest elever" (Tjänsteskrivelse UBN 2015-09-03). Studien bekräftar bilden av de nyanlända som en heterogen grupp med varierande skolresultat som beskrivits i forskningslitteraturen (se till exempel Bunar [red.] 2015; Juvonen 2015, 2016; Nilsson Folke 2017), men framhåller också ett antal möjliga pedagogiska åtgärder för att stärka de nyanlända elevernas lärande:

Olika kreativa lösningar behöver utvecklas och prövas för att nyanlända ska ges en bra start i Nacka. Kan undervisningen bli mer språkoberoende, och elever exempelvis ges möjlighet att läsa olika ämnen på sitt modersmål? Det finns idag webbsidor som möjliggör tillgång till undervisningsmaterial på olika språk. Kan undervisningen och material ges på engelska för elever som behärskar engelska väl, ofta för att de kommer från ett land där engelska är officiellt språk? Kan elever få mer undervisning i svenska under sin första tid i svensk skola, vilket var vad flera elever efterlyste? Utbildningsenheten vill studera skolor som vill utveckla och pröva nya metoder för att tillvarata och utveckla de kunskaper eleverna redan har, parallellt med att eleverna lär sig svenska. Genom att använda material på elevens modersmål och använda studiehandledare via fjärrundervisning skulle de kunna ges större möjligheter att nå målen. Utbildningsenheten vill därför starta ett projekt för att pröva detta, vilket tas upp i mål- och budgetärendet i september 2015. (Tjänsteskrivelse UBN 2015-09-15)

Utifrån såväl denna studie, den samlade kunskapen om modersmålets viktiga roll för kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever som skolans styrdokument erbjöd utbildningsnämnden i Nacka via utbildningsenheten i november 2015 samtliga gymnasieskolor med språkintroduktion och skolor med årskurs 7–9 (såväl kommunala som fristående) i kommunen

att delta i Projekt nyanländ. Projektets syfte var att de nyanlända eleverna snabbare skulle komma in i skolans ämnen samtidigt som deras modersmål skulle bibehållas och utvecklas, genom att skolorna via kommunen fick tillgång till två extra digitala lärresurser utöver den reguljära modersmålsundervisningen och studiehandledningen på modersmål. Denna rapport redovisar en uppföljning av denna extra satsning – först dock något om själva projektet och de digitala lärresurserna.

Projekt nyanländ

Under hösten 2015 upphandlades de digitala lärresurserna Studi och Modersmålsskolan som kort beskrivs nedan. Samtidigt planerades genomförandet av projektet. Hur projektet introducerades för kommunens skolor beskrivs också nedan.

De digitala lärresurserna

Studi beskrivs av Komplementskolan som tillhandahåller lärresursen som ett flerspråkigt digitalt läromedel, som erbjuder korta filmer och frågebatterier baserade på kursplanerna i några olika ämnen i grundskolans årkurs 7–9 på sex språk (svenska, engelska, arabiska, somaliska, dari och tigriska). Resursen är under utveckling; från projektets början fanns främst matematik och NO på svenska och engelska att tillgå, men resursen byggdes på kontinuerligt så att material i flera ämnen och på de övriga språken fanns i viss utsträckning senare under projektet. Filmerna är även textade, och brukarna kan välja samma eller olika språk att lyssna och läsa på. En elev kan således titta och lyssna på en beskrivning av solsystemet först på dari med textning på dari, sedan titta igen men denna gång med textning på svenska, och sist både lyssna och läsa på svenska. Läraren kan låta eleven ta del av filmer både innan, under och efter undervisning i helklass för att förstärka lärandet, och dessutom låta hela klassen ta del av materialet på svenska. Studi driver också i samarbete med forskaren Kamilla György-Ullholm vid Stockholms universitet ett forsknings- och utvecklingsprojekt, vars syfte beskrivs på företagets webbplats www.studi.se på följande sätt:

Språkprojektet

Ett FoU projekt som utvecklar ett flerspråkigt läromedel med syfte att:

- Ge elever chans att lära sig på sitt starkaste språk
- Ge lärare stöd att hantera flerspråkiga klasser
- Ge Studiehandledare insyn i det gemensamma lärandet
- Öka andelen elever som uppnår gymnasiebehörighet

Det är alltså fråga om en kommersiellt tillgänglig lärplattform som kontinuerligt utvecklas och utvärderas.

Syftet med det andra digitala verktyget är också att stärka elevers lärande och måluppfyllelse. Modersmålsskolan erbjuder idag studiehandledning på modersmål till elever med arabiska, dari, somaliska, tigrinska, pashto, urdu, kurdiska, tyska, thailändska eller finska som modersmål på en lärplattform som innehåller ett flertal lättillgängliga verktyg och där läraren och eleven kan utbyta och tillsammans bearbeta texter, kommentera dem, chatta och prata med varandra. Texterna som behandlas är oftast läromedelstexter på svenska. Som Reath Warren (2016) visat är studiehandledning på modersmål i grunden en flerspråkig verksamhet som syftar till att hjälpa eleverna nå kursmålen i skolans olika ämnen genom att använda elevens modersmål (eller ett starkt tidigare skolspråk). Vid projektets genomförande skedde denna extra nätbaserade studiehandledning i följande språk och på följande tider:

- Arabiska: måndagar–fredagar kl 9–11
- Dari: måndagar–fredagar kl 10–12
- Somaliska: måndagar–torsdagar kl 13.15
- Tigrinska: tisdagar–fredagar kl 13–15

Båda de upphandlade verktygen baseras på en flexibel användning av alla elevens språkliga resurser och bygger på tanken att en flerspråkig pedagogik förstärker elevens möjligheter till att lära sig skolans olika ämnen. Användningen av alla elevens språkliga och semiotiska resurser i undervisningen har dessutom visat sig främja andraspråksutvecklingen och förstärka elevens flerspråkiga identitet (García 2009, García & Li 2014, Creese & Blackledge 2010). Att erkänna de kognitiva, kulturella och pedagogiska resurser alla elever besitter och att utgå från varje elevs individuella förmågor och förutsättningar är också grunden i vad som kallas inkluderande undervisning, undervisning som välkomnar och stöttar mångfald hos alla individer (Kugelmass 2006: 279, Ranson 2004).

[Introduktion av projektet i kommunen](#)

Under hösten 2015 kontaktade Nacka utbildningsenhet samtliga skolor med undervisning i åk 7–9 och samtliga gymnasieskolor med språkintruktionsprogram i kommunen genom ett brev till rektorerna. Rektorerna erbjöds att delta i projektet, som i korthet beskrevs på följande sätt:

Målgrupp: Nyanlända elever i åk 7–9 samt elever på språkintruktionsprogram som läser grundskoleämnena.

Projektet innefattar:

Ämnesundervisning på modersmålet
Studiehandledning med hjälp av fjärrundervisning
Metoder för att lära sig svenska snabbare
Forskare som följer och utvärderar projektet

I januari 2016 anordnade utbildningsenheten ett informationsmöte för ämneslärare, studiehandledare och rektorer vid de skolor som anmält intresse för att delta, där lärplattformarna presenterades av upphovsmännen eller deras representanter också gav flera exempel på hur tjänsterna på bästa sätt kunde användas. Inför mötet skickades också ett informationsblad som beskrev de digitala lärplattformarna i mer detalj och som gav specifik information om vilken utrustning som krävdes för att kunna använda dessa. Utrustningen skulle skolorna själva sörja för. Vid detta tillfälle deltog omkring ett femtiotal lärare och rektorer, men också rapportskrivaren som presenterade kort den uppföljning av projektet som skulle genomföras i form av den studie som presenteras här.

Studiens syfte, material och genomförande

Tidigare forskning och rapporter har visat att introducerandet av nya IKT-resurser i skolan inte är helt oproblematiskt. Skolinspektionen (2012) påpekar att satsningar på digitala medier i skolan även bör resultera i satsningar på (ämnes)didaktisk utveckling, vilket enligt dem ofta inte är fallet. Lärarna måste få tid till kompetensutveckling för att till fullo kunna nyttja de nya resurserna, och att utveckla fungerande ämnesdidaktik i den digitala omgivningen. Samuelsson (2014: 89–90) menar också att avsaknaden av didaktisk digital kompetens bland lärarna kan vara en av orsakerna till att den digitala tekniken i hennes studie om IKT-användningen i skolan ur ett jämlikhets- och demokratiperspektiv främst användes till administrativa uppgifter. Lärares lärande hänger också nära ihop med skolledarnas syn på – i detta fall – användningen av de digitala resurserna (Timperley 2013, Rönnerman 2016). För att lärare ska kunna åstadkomma systematiska förändringar behöver de stöd av skolledaren, både när det gäller deras tänkande och deras handlande.

Samtidigt som Nacka utbildningsförvaltning erbjöd skolorna i kommunen fri tillgång till ovan nämnda verktyg kontaktades rapportskrivaren för en uppföljning av satsningen på digitala läromedel/lärplattformar. Syftet med uppföljningen var framför allt att försöka ta reda på *vilken omfattning och hur läromedlen/lärplattformarna användes* i de deltagande skolorna, *vad man hade för förväntningar och erfarenheter*, och *ifall man upplevde att detta extra stöd hjälpte nyanlända elever att nå kunskapsmålen i skolämnen*, men även frågor om vilka praktiska möjligheter till att utveckla fungerande ämnesdidaktisk digital kompetens som erbjöds kartlagdes. För att ta reda på detta genomfördes tre enkätundersökningar (bilagorna 1–3), fyra

kontaktpersoner med ansvar för läromedlen/lärplattformarna i skolorna intervjuades, fem nyanlända elever deltog i en gruppintervju och fyra lektionstillfällen observerades. Den första enkäten, "vårenkäten", som skickades ut till alla 61 lärare som anmälts som användare av endera eller båda lärplattformarna under våren 2016 kartlagde bland annat lärarnas egen bakgrund, vana vid att använda sig av digitala läromedel och deras förväntningar på de upphandlade stödformerna i undervisningen av nyanlända elever. 23 lärare, eller 37,7% av de tillfrågade lärarna besvarade enkäten efter fem påminnelser. Den andra enkäten riktade sig till rektorerna, för att ta reda på vad skolans ledning tänkte om användningen av de digitala resurserna, men också för att ta reda på vilka åtgärder som togs av skolans ledning för att stödja användningen. Av de tio deltagande skolornas rektorer hösten 2016 besvarade bara åtta enkäten efter fem påminnelser – trots att alla förbundit sig att delta i uppföljningen. Den tredje enkäten, "höstenkäten", riktades åter till lärarna, och syftet var att följa upp i vilken omfattning och hur lärplattformarna använts samt till vilken nytta. Enkäten skickades hösten 2016 ut till samtliga 67 då registrerade användare. Denna gång besvarade 25 (37.31%) enkäten efter fem påminnelser.

Det låga antalet enkätsvar gör att studiens tillförlitlighet när det gäller lärarenkäterna är tämligen låg. Enkäterna, som administrerades digitalt och anonymt med verktyget Survey & Report, tillät att skicka påminnelser till bara de respondenter som inte redan besvarat enkäten. Några av lärarrespondenterna tog efter några påminnelser kontakt med forskaren via e-post och angav orsaken till varför de inte tänkte besvara enkäten. Orsaken som angavs var att de inte använt sig av varken den ena eller den andra resursen i sin undervisning; en skrev till och med tämligen upprört att hen blivit tvångsansluten och inte ville veta av fler påminnelser. Alla som tog kontakt med forskaren avlägsnades från systemet som respondenter och de ingår inte i beräkningarna som redovisas. I såväl enkätsvarens kommentarsfält som i samtal med ett flertal lärare har även tidsbrist angivits som orsak till att inte besvara enkäten. Att svarsprocenten är låg är bekymmersamt, dock inte särskilt ovanligt. Ett ökande bortfall gäller dessvärre även undersökningar genomförda av Statistiska centralbyrån. Trots att det finns en ganska god samstämmighet mellan de olika enkätsvaren och även mellan enkätsvaren och sakförhållanden som framkommit i intervjuerna (vilket förhöjer tillförlitligheten) bör resultaten av studien, p.g.a. den låga svarsfrekvensen/det stora bortfallet i de två lärarenkäterna, tolkas med försiktighet och inte automatiskt generaliseras till att gälla verksamheten i Nacka kommuns skolor i allmänhet. Resultaten av de kvantitativa data redovisas nedan tillsammans med en kvalitativ tematisk analys av de halvstrukturerade intervjuerna med kontaktpersonerna på två grundskolor (en kommunal och en fristående) och två gymnasieskolor (en kommunal och en

fristående), som genomfördes vid årsskiftet 2016/2017. Syftet med intervjuerna var att få en djupare bild av hur de digitala läromedlen/lärplattformarna användes i skolorna, och också för att ta reda på om man sett några tecken på förbättrade studieresultat hos de nyanlända eleverna. Den viktigaste anledningen till att alla kontaktpersoner inte intervjuats (vilket var den ursprungliga planen) handlar även den om låg svarsfrekvens, denna gång dock som uteblivna svar på upprepade e-post från forskaren till de deltagande rektorerna.

Svarsalternativen i själva enkäterna innehöll i regel ett alternativ "annat" som man kunde välja om ingen av de föreslagna svarsalternativen stämde med ens uppfattning. Samtliga frågor tillät också kommentarer från respondenterna. Trots detta har både rektorer och lärare ibland bara hoppat över en fråga utan att besvara eller kommentera den. Vid frågor där så skett minskar tillförlitligheten av resultatet. Vissa frågor tillät också att man kryssade i flera svarsalternativ. Av denna anledning överstiger det totala antalet svar ibland antalet respondenter.

Ett elevperspektiv på användningen av läromedlen/lärplattformarna är förstås viktigt, men att använda en enkät på svenska till nyanlända elever bedömdes alltför otillförlitlig, och det fanns ingen möjlighet att översätta en enkät till elevernas olika modersmål. Även att föra ett samtal med de flesta elever i målgruppen bedömdes efter några försök som genomförbart utan tillgång till en tolk. I redovisningen hänvisas dock till ett gruppsamtal med nyanlända elever på en gymnasieskola, som här får representera de totalt 157 elever som var registrerade användare våren 2016. Detta samtal, som handlade om hur eleverna dels använde, dels uppfattade nyttan av de digitala läromedlen, kunde genomföras tack vare att en elev i gruppen hade god färdighet i svenska, att ytterligare två kunde ta sig fram på engelska och kunde agera som tolkar mellan de fyra av eleverna hade ett gemensamt modersmål och forskaren. Dock måste det erkännas att samtalet snarare liknade en frågestund än ett samtal – så fort alla i gruppen presenterat sig fördes samtalet framåt enbart av forskarens frågor.

Information om läromedlet/lärplattformen studi.se har hämtats från företagets webbplats www.studi.se. Information om lärplattformen Modersmålsskolan har samlats genom en intervju av företagets representant, som också ställt viss användarinformation till forskarens förfogande och demonstrerat själva lärplattformen.

Studiens deltagare

Rektorer och skolor

De i projekt nyanländ deltagande skolorna hösten 2016 redovisas i tabell 1. Skolorna anslöt sig till projektet vid något olika tidpunkter under projektperioden från våren 2016 till våren 2017. Även de deltagande rektorerna hann i vissa fall byta arbetsplats så den rektor som tackade ja

till utbildningsförvaltningens erbjudande om de extra digitala resurserna för undervisning av nyanlända elever är inte nödvändigtvis den som hösten 2016 ombads att besvara rektorsenkäten, vilket kanske kan förklara bortfallet av två rektorer.

Tabell 1. De deltagande skolorna.

	Grundskola kommunal	Grundskola fristående	Gymnasieskola kommunal	Gymnasieskola fristående
Antal deltagande skolor	3	4	1	2

Rektorerna fick också besvara ett antal frågor som handlade om eleverna i deras respektive skolor. De deltagande skolorna är olika stora och har olika många elever med svenska som andraspråk. Antalet elever i åk 7–9 varierar mellan mindre än 50 elever i två skolor, omkring 200 elever i en skola och mer än 350 elever i två skolor. Andelen elever med svenska som andraspråk i dessa varierar också. I den största skolan är samtliga elever andraspråkstalare, i en av de mindre skolorna 79%, och i resten varierar andelen mellan 4 och 17%. Som kan utläsas ur tabell 2, som redovisar antalet elever i åk 7–9 och gymnasieskolans olika program i de deltagande skolorna, antalet elever med svenska som andraspråk (sva) samt deras deltagande i sva-undervisningen respektive modersmålsundervisningen, deltar mindre än hälften av eleverna med svenska som andraspråk i sva-undervisningen i åk 7–9. En majoritet av dem som deltar utgörs av nyanlända elever. Samtliga elever på gymnasieskolans språkintröduktion, som finns i alla de tre deltagande gymnasieskolorna har svenska som andraspråk och deltar också i undervisningen i ämnet. Andelen elever med svenska som andraspråk i de övriga intröduktionsprogrammen ligger omkring 50%, och på de nationella programmen har ca 9% av eleverna svenska som andraspråk. Vad tabellen inte avslöjar är att det framför allt är en av de mindre gymnasieskolorna där andraspråkstalande elever går på övriga intröduktionsprogram och att det bara är i den största gymnasieskolan där andraspråkstalande elever finns på nationella program. Detta ligger i linje med den tendens för nyanlända att i första hand fortsätta på ett annat intröduktionsprogram efter språkintröduktion som Skolverket (2016) rapporterar om.

Tabell 2. Antal elever i skolorna, antal elever som har svenska som andraspråk (sva), antal elever som deltar i sva-undervisning och antal elever som deltar i modersmålsundervisning på högstadiet och gymnasieskolans olika program.

	Antal elever	Elever med sva	Deltar i sva-undervisning	Deltar i modersmålsundervisning
Åk 7–9	1038	179	86	120
Språkin introduktion	173	173	173	23
Övriga introduktionsprogram	100	51	51	0
Nationella program	640	56	54	0
Totalt	1951	459	364	143

Medan en relativt hög andel elever deltar i modersmålsundervisning i åk 7–9, sjunker andelen elever som gör det på gymnasienivå drastiskt i de deltagande skolorna. Det är bara på en av de deltagande skolorna och då på språkin introduktionsprogrammet där elever över huvud taget deltar i modersmålsundervisning.

Lärare

De 23 lärarna som besvarade den första lärarenkäten (vårenkäten) angav alla utom en att de talade svenska och engelska (en person behärskade inte engelska). De övriga språk som talades av lärarna var arabiska, somaliska, kurdiska, spanska, franska, tyska, persiska, finska, estniska, italienska och ryska. De allra flesta hade arbetat mer än 6 år som lärare, så många som tio lärare mer än 16 år. Som tabell 3 visar, var de allra flesta lärare i NO, SO, matematik och språk, men det fanns även lärare i idrott och hälsa, moderna språk, teknik och specialpedagogik bland lärarna.

Tabell 3. Vilka ämnen man undervisat i de senaste fem åren.

NO	9 (39,1%)
SO	5 (21,7%)
Matematik	10 (43,5%)
Svenska	9 (39,1%)
Svenska som andraspråk	6 (26,1%)
Engelska	6 (26,1%)

De 25 lärarna som besvarade den andra enkäten (höstenenkäten) hade liknande lärarbakgrund, vilket antyder att det var delvis samma lärare som hade besvarat den första enkäten som besvarade även den andra enkäten. Denna gång var dock andelen lärare som hade arbetat i yrket en relativt kort tid, mindre än fem år, något större.

Elever

Fyra av de elever som deltog i gruppsamtalet (alla pojkar) hade dari som modersmål, medan en hade somaliska som sitt modersmål. De hade bott i Sverige olika länge (från tre månader till ett och ett halvt år) och gått i skolan olika lång tid före ankomsten. En av eleverna hade aldrig tidigare gått i skola, medan den somalisktalande pojken hade åtta års skolgång bakom sig. På så sätt representerade eleverna den heterogenitet som präglar många förberedelseklasser i grundskolan och språkintruktionsprogram i gymnasieskolan (Juvonen 2016). En av de daritalande pojkarna uttryckte sig utomordentligt bra på svenska, den sistänlända daritalaren kommunicerade främst genom engelska, medan den somalisktalande pojken, som bara vistats i Sverige i tre månader kunde göra sig förstådd även på svenska. Bara en av pojkarna hade permanent uppehållstillstånd, alla de övriga väntade på Migrationsverkets beslut. Fyra av pojkarna var ensamkommande.

Kontaktpersoner

Rektorerna ombads tidigt att utse en kontaktperson på sin skola som forskaren kunde vända sig till i frågor som rörde projekt nyanländ. De flesta rektorerna hörde också av sig och namngav kontaktpersoner, men inte alla. Fyra av kontaktpersonerna intervjuades av forskaren, en inom vardera kommunal skola och friskola, och en vardera inom grundskola respektive gymnasieskola. Därutöver intervjuades även företagets representanter.

Etiska överväganden

Alla deltagare i studien omfattas av Vetenskapsrådets etiska riktlinjer för forskning inom humaniora. De har blivit informerade om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt. Enkätstudierna har genomförts helt anonymt och deltagarna i intervjuer har blivit lovade anonymitet. Av denna anledning redovisas inte heller vilka skolor som deltagit projektet. Forskaren garanterar också att de inspelningar av intervjuer som gjorts under projekttiden förvaras säkert och förstörs efter avslutad rapportering.

Resultatredovisning

Resultaten av de tre enkäterna presenteras här tillsammans med information hämtat från analysen av de enskilda intervjuerna och gruppsamtalet med studenterna. Redovisningen är tematiserad utifrån kategorierna

1. Förutsättningar för användning av digitala resurser
2. Förväntningar på de digitala läromedlen/lärplattformerna

3. Erfarenheter av användning
4. Positiva effekter av användning?
5. Sammanfattande omdömen om de digitala läromedlen/lärplattformarna

Förutsättningar för användning av digitala resurser

Här redovisas svaren på frågor om hur man fått kännedom om projektet under rubriken *Informationsflöden* och om vilka materiella och immateriella resurser som funnits till såväl elevernas som lärarnas förfogande under projektet under rubrikerna *Materiella resurser*, *Brukarnas datorvana*, *Stöd till lärare* och *Stöd till elever*.

Informationsflöden

Nacka utbildningsenhet informerade samtliga rektorer i kommunens skolor om möjligheten att få ansluta sig till projekt nyanländ och på så sätt få tillgång till de två digitala lärresurserna. De informerades också om informationsmötet där läromedlen/lärplattformarna och även forskaren presenterades. I vårenkäten ställdes frågor till lärare om hur de fått kännedom om projektet och möjligheten att använda sig av de två digitala läromedlen/lärplattformarna – en grundläggande förutsättning för att kunna använda sig av dem är att man känner till att de finns.

De allra flesta lärare hade fått kännedom om tillgången till Studi via e-post, antingen direkt från Nacka utbildningsenhet (8 respondenter), skolans rektor (9 respondenter) eller från en kollega (4 respondenter). Rektor och kollegor hade också informerat om möjligheten muntligen, och flera respondenter hade fått information från flera håll och på olika sätt. Sammantaget tycks informationen om att Studi nu fanns tillgängligt ha nått ut till de lärare som svarat på vårenkäten.

Information om att även Modersmålsskolan var tillgänglig nådde lärare via samma slags kanaler (via e-post och/eller muntligt), dock var det något färre respondenter som hade kännedom om att resursen var tillgänglig (totalt 18 svar mot 23 svar till frågan om Studi). Av denna anledning ställdes i höstenkäten en fråga om just Modersmålsskolan igen, denna gång på följande sätt: Känner du till att elever har möjlighet att få extra nätbaserad studiehandledning på vissa språk via Modersmålsskolan? 13 respondenter sade sig känna till denna möjlighet, medan 6 respondenter svarade att de inte kände till möjligheten. Anledningarna till detta kan vara många – den som kanske ligger nära till hands är att Studi var bekant för 10 av 23 redan före projekt nyanlända, medan Modersmålsskolan var nytt för de allra flesta, bara tre lärare kände till det före projektstart, och ingen hade använt sig av resursen. Det kan också vara så som en av rektorerna skriver att Modersmålsskolans koncept kan vara svårare att greppa och att man därför lätt bortser från eller glömmer bort information man fått om den. Vissa skolor

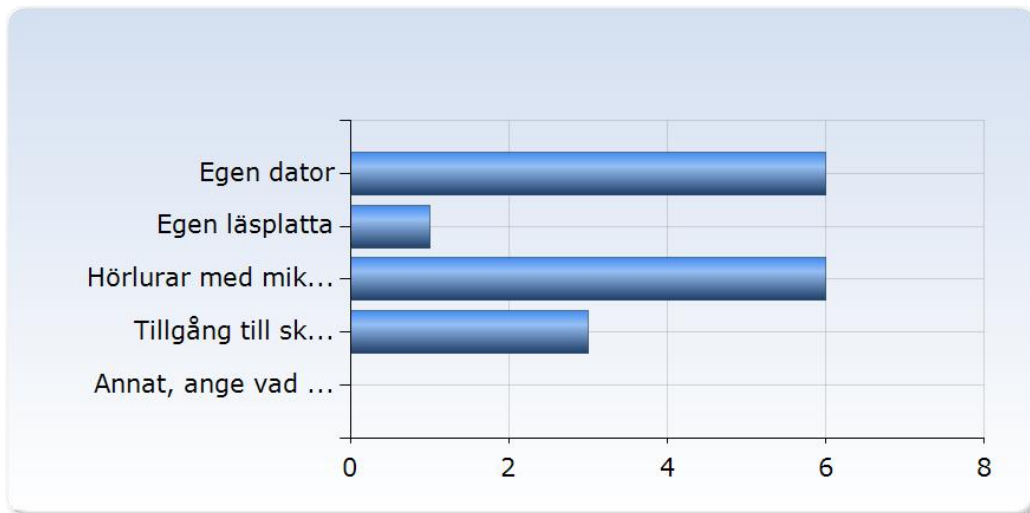
hade också valt att bara ansluta sig till Studi och inte till Modersmålsskolan, och då har det ju inte funnits någon anledning att informera om dess tillgänglighet.

Materiella resurser

I samband med information om projektets uppläggning fick rektorerna information om vilka minimikrav för att anmäla sig till projektet, särskilt till Modersmålsskolan som krävde interaktivt deltagande, som ställdes på den utrustning som erbjöds på skolorna:

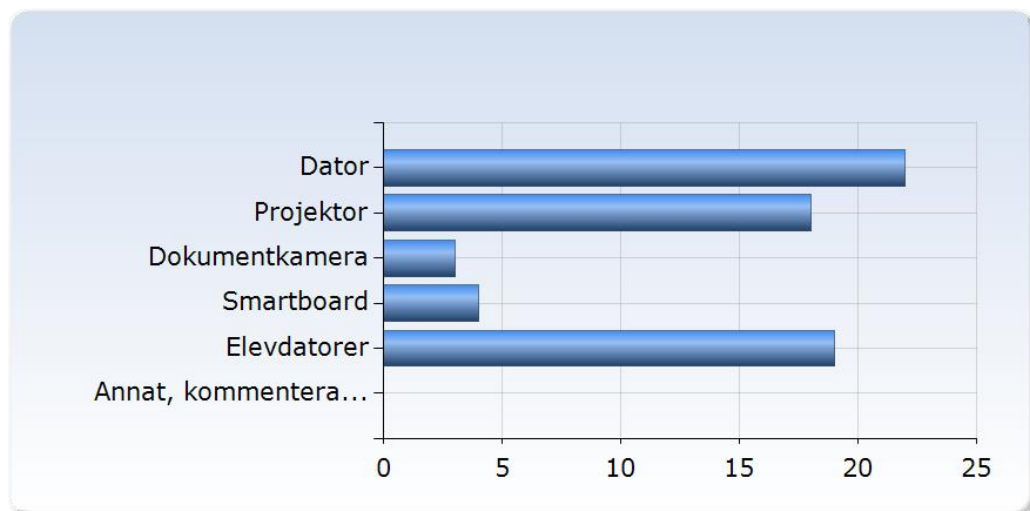
- Eleverna har ett headset med mikrofon oavsett om de använder datorer eller läsplattor.
- Eleverna har appen installerad på läsplattor och rätt mjukvara på datorerna: Flash och rätt webbläsare (Explorer, Firefox, Opera, Safari, Chrome).
- Eleverna har tillgång till internet via fast förbindelse eller bra wifi-täckning i lokalerna där de befinner sig under studiehandledningen.

Enligt rektorerna som fick frågan om vilken utrustning eleverna som har tillgång till studiehandledningen via Modersmålsskolan hade i skolan är tillgången till datorutrustning försäkrat för alla deltagare. Dock förklarar en av rektorerna, som svar på en helt annan fråga, att “Vi har tyvärr haft svårt att få tekniken att fungera. Vi ska göra en nystart efter lovet med vår datakille. Våra datorer har inte mickar, där har det brustit”. Det finns också en del skillnader mellan skolorna: på vissa skolor har eleverna förutom tillgång till skolans datorsal även egna datorer eller läsplattor, på vissa skolor kunde eleverna i första hand låna headset med mikrofoner. Fördelning av olika typer av utrustning visas i Figur 1.

Figur 1. Rektoreernas svar på frågan: Vilken utrustning har eleverna som har tillgång till studiehandledningen via Modersmalsskolan.se försetts med? Flera svarsalternativ möjliga att ange.

Att eleverna i regel har god tillgång till datorer i klassrummet bekräftas också av lärarna i höstenkäten. Figur 2 visar fördelningen av olika typer av utrustning i klassrummen.

Figur 2. Lärarnas svar på frågan: Vilken datorutrustning har du i klassrummet? Flera alternativ möjliga att markera.

Brukarnas datorvana

Majoriteten av alla lärare som besvarade enkäterna hade tidigare vana av att använda sig av digitala läromedel (73,9 % i vårenkäten respektive 87,5 % i höstenkäten). Det vanligaste läromedlet man tidigare arbetat med var Gleeurps Digilär, som erbjuder digitala läromedel för ett flertal ämnen på samtliga nivåer inom skolan. Sex lärare på våren och två på hösten säger

sig också ha använt Studi tidigare, några lärare nämner också UR och Kahoot, men i övrigt tycks det handla om enstaka läromedel från olika källor som lärarna tidigare använt sig av.

Vilken datorvana eleverna har varierar enligt de intervjuade kontaktpersonerna mycket beroende på varifrån de kommer och om de har en obruten skolgång bakom sig eller inte. Tre av de fyra intervjuade kontaktpersonerna nämnde dock explicit att nyanlända elever får en introduktion till skolans datorer av IT-pedagog eller motsvarande. Detta kan nog tänkas vara normalfallet i alla de deltagande skolorna. I princip har dessutom alla idag viss datorvana genom användningen av mobiltelefoner. Användningen av Studi och Modersmålsskolan sades av de fem eleverna som deltog i gruppssamtalet inte utgöra något som helst problem, de var tvärtom lätta att lära sig att använda enligt dessa elever.

Stöd till lärare

I rektorsenkäten ställdes två direkta frågor om vilket utrymme och vilket stöd skolan erbjuder lärarna i att arbeta med de digitala läromedlen/lärplattformarna. I tabell 4 redovisas svaren på frågorna om hur man utbildat eller handlett lärarna på den egna skolan, men också om lärarna fått extra tid för sin digitala kompetensutveckling med avseende på dessa två digitala läromedel/lärplattformar.

Tabell 4. Rektorens svar på frågorna om på vilket sätt lärarna har getts möjlighet att arbeta med de digitala läromedlen/lärplattformarna på den egna skolan. Flera svar var möjliga.

På vilket sätt har lärarna på din skola getts möjlighet att arbeta med Studi.se?	Antal svar
Utbildning/handledning i hur man kan använda verktyget på skolan	4 (50,0%)
Diskussioner och erfarenhetsutbyte på lärarmöten	2 (25,0%)
Lärarna har fått extra tid för att bekanta sig med verktyget/delta i utbildning/handledning	1 (12,5%)
Något annat – specificera under kommentarer	2 (25,0%)
Summa	9 (112,5%)
På vilket sätt har lärarna på din skola getts möjlighet att bekanta sig med Modersmålsskolan?	Antal svar
Utbildning/handledning i hur man kan använda verktyget på skolan	3 (37,5%)
Diskussioner och erfarenhetsutbyte på lärarmöten	3 (37,5%)
Lärarna har fått extra tid för att bekanta sig med verktyget/delta i utbildning/handledning	1 (12,5%)
Något annat – specificera under kommentarer	1 (12,5%)
Summa	8 (100,0%)

Som kan utläsas ur tabell 4 har man i flera av skolorna i denna studie erbjudit lärare utbildning eller handledning på den egna skolan i att använda sig av de digitala resurserna och/eller fört

diskussioner och bytt erfarenheter på lärarmöten. Bara på en skola har lärarna fått extra tid för att sätta sig in i arbetet och utveckla sin digitala ämneskompetens visavi dessa flerspråkiga digitala läromedel/lärplattformar. I kommentarerna till svarsalternativet “Något annat” skriver rektoreorna:

- Vi har inte haft något gemensamt utan var och en har fått kolla själv. Vi kommer dock efter lovet att ha erfarenhetsutbyte på våra möten. Vi fick detta strax innan lovet.
- Lärarna hade tidigare använt studi och var bekanta med läromedlet.
- Vi har använt oss för lite av modersmålsskolan.

Dessa kommentarer är på många sätt representativa även för de synpunkter som framkommit i intervjuerna med kontaktpersonerna: på flera av skolorna hade man inte riktigt kommit igång med att använda de nya digitala resurserna, oavsett om man hade varit med i projektet från början eller anslutit sig till det först under hösten; i åter andra skolor hade man lärare som redan besatt kompetens i framför allt Studi, som ju sex av lärarna i vårenkäten sagt sig vara bekanta med sedan tidigare. I vårenkäten tillfrågades lärarna också om de över huvud taget besökt sajterna själva: 10 av 23 hade inte besökt studi.se och 16 av 22 hade inte besökt modersmålsskolan.se en enda gång. Vad denna 'sena' start beror på kan naturligtvis variera. På åtminstone en av de deltagande skolorna har man mot förmodan inte mottagit några nyanlända elever enligt kontaktpersonen. Två av de intervjuade kontaktpersonerna nämner den extremt höga arbetsbelastning som lärare som undervisar nyanlända elever haft under projektperioden – det finns helt enkelt inte tid att lära sig att använda nya digitala resurser. Båda nämner också den höga arbetsbelastningen som orsak till flera, ibland långvariga sjukskrivningar och även stor mobilitet av lärare (det vill säga att de intervjuade upplever att fler lärare än tidigare helt enkelt bytt arbete eller antingen lämnat läraryrket eller bytt skola). Denna förklaring låter rimlig, men någon generell slutsats om detta kan dock inte dras av resultaten i denna studie.

Studi vänder sig till både lärare och elever, som på olika sätt kan använda sig av de resurser som erbjuds. Modersmålsskolan vänder sig i första hand till elever, men det finns en möjlighet för lärare att hänvisa elever till extra studiehandledning på elevens modersmål i de fyra erbjudna språken i alla ämnen. Vid informationsmötet i januari 2016 erbjöd representanter för både Studi och Modersmålsskolan möjlighet till skolbesök eller annat slags stöd till användarna. Fyra av de åtta rektorer som besvarat enkäten var med på detta informationsmöte. Ingen av skolorna har dock utnyttjat möjligheten att bjuda in någotdera företagens representant till skolan och bara på en skola har en av de egna lärarna utbildat sina kolleger i användandet av Studi. Fem av rektoreorna anger att ingen särskild utbildning ordnats i användningen av Studi, och endast en

rektor anger att man fått handledning av att använda Modersmålsskolans resurser av en företagsrepresentant på distans – annars har det handlat om tips från kollegor eller inget stöd över huvud taget. En rektor kommenterar också explicit, som svar på frågan om hen som rektor hade några specifika förväntningar på studiehandledning via Modersmålsskolan: “Mina pedagoger har haft svårt att närma sig detta”.

I höstenkäten frågades även lärarna om vilket stöd de hade fått i att använda studi.se, resultaten visas i tabell 5.

Tabell 5. Lärares svar på frågan “På vilka sätt har du som lärare fått stöd i att använda det digitala läromedlet STUDI?” i höstenkäten. 23 av 25 lärare har besvarat frågan.

På vilka sätt har du som lärare fått stöd i att använda det digitala läromedlet STUDI?	Antal svar
En introduktion av företaget	10 (43,5%)
En introduktion av skolans IT-pedagog eller motsvarande	2 (8,7%)
Via kundservice från företaget	1 (4,3%)
Via skolans IT-pedagog eller motsvarande	2 (8,7%)
Annat, kommentera vad.	8 (34,8%)
Summa	23 (100,0%)

Tio av lärarna som besvarat frågan deltog med största sannolikhet i utbildningsenhetens informationsmöte. Två av lärarna har fått en introduktion av skolans IT-pedagog eller motsvarande, ytterligare två har kunnat vända sig till en IT-pedagog och en har vänt sig direkt till företagets kundsupport för användarstöd. Av de åtta som kommenterat sitt “Annat”-svar anger fem att de inte fått något stöd, tre att de inte över huvud taget använt sig av läromedlet och en har fått hjälp av en kollega.

Sammanfattningsvis kan man alltså konstatera att det stöd lärarna fått generellt begränsats till det informationsmöte som utbildningsenheten anordnade, erfarenhetsutbyte med och mellan kollegor och i enstaka fall skolans IT-pedagog. Bara på en av skolorna har en lärare fått ansvar för och tid för att utbilda sina kollegor. Denna skola är också en av skolorna där man enligt kontaktpersonen nått goda resultat, något vi snart ska återvända till. Rektorer och lärare ger också en samstämmig bild av stödet.

Stöd till elever

Även eleverna behöver naturligtvis utbildning och stöd i hur de digitala läromedlen/lärplattformarna kan användas. I höstenkäten tillfrågades lärare om vilket stöd till

eleverna de kände till. Resultaten för Studi respektive Modersmålsskolan redovisas i tabellerna 6 och 7.

Tabell 6. Lärarnas svar på frågan “Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av det digitala läromedlet STUDI?” i höstenkäten.

Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av det digitala läromedlet STUDI?	Antal svar
En introduktion till läromedlet av företaget	0 (0,0%)
En introduktion till läromedlet av skolans IT-pedagog eller motsvarande	2 (12,5%)
En introduktion till läromedlet av mig	7 (43,8%)
Via nätet av skolans IT-pedagog eller motsvarande	0 (0,0%)
Personlig kontakt med skolans IT-pedagog eller motsvarande	1 (6,3%)
Stöd av läraren i samband med undervisning	6 (37,5%)
Annat, ange vad under kommentarer.	2 (12,5%)
Summa	18 (112,5%)

Tabell 7. Lärares svar på frågan “Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av nätbaserad studiehandledning?” i höstenkäten.

Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av nätbaserad studiehandledning?	Antal svar
En introduktion till läromedlet av företaget	1 (9,1%)
En introduktion till läromedlet av skolans IT-pedagog eller motsvarande	1 (9,1%)
En introduktion till läromedlet av mig	2 (18,2%)
Via nätet av skolans IT-pedagog eller motsvarande	0 (0,0%)
Personlig kontakt med skolans IT-pedagog eller motsvarande	0 (0,0%)
Stöd av läraren i samband med undervisning	6 (54,5%)
Annat, ange vad under kommentarer.	2 (18,2%)
Summa	12 (109,1%)

Flera lärare har angett att de inte vet vilket stöd eleverna erbjudits. Flera lärare har också angivit flera olika sätt att erbjuda stöd till eleverna. Sju lärare har erbjudit eleverna en gemensam genomgång av Studi och två lärare av Modersmålsskolan. I övrigt har eleverna mest fått förlita sig på stöd från enskilda lärare i samband med undervisning.

Förväntningar på de digitala läromedlen/lärplattformarna

I rektorsenkäten och vårenkäten ställdes frågor om vilka förväntningar man hade på de digitala resurserna. De åtta deltagande rektorerna som har besvarat enkäten tycks väl medvetna om att den tilltänkta målgruppen är nyanlända elever. Hälften av rektorerna anger nyanlända elever, de som skolan redan tagit emot och de man räknar med att ta emot, som en anledning att delta i projekt nyanländ. Men rektorerna nämner även andra faktorer som fått dem att anmäla skolan

till projektet: möjligheten att använda nya, digitala verktyg i största allmänhet och att erbjuda nyanlända elever bra undervisning så att eleverna kan lyckas med sina studier.

Åtminstone två av de deltagande skolorna använder Studi sedan tidigare. Rektorererna tycks ha positiva erfarenheter av verktyget, eftersom de har förväntningar på att antalet språk som materialet erbjuds på ska öka och motsvara skolans behov. De flesta lärare som besvarat vårenkäten anger flera möjliga användningsmöjligheter för Studi och uttrycker sig positivt om sina förväntningar, men några lärare ger också uttryck för viss tvekan om kvaliteten och funktionaliteten. Samtliga lärarsvar listas i tabell 8.

Tabell 8. Svar på frågan “Vilka användningsmöjligheter ser du för verktyget STUDI.SE i nuläget? Vad kan verktyget vara bra till, tror du?” i vårenkäten.

Vilka användningsmöjligheter ser du för verktyget STUDI.SE i nuläget? Vad kan verktyget vara bra till, tror du?
Många användningsområde. Just nu använder vi den mestadels till våra nyanlända elever men även till andra elever i behov av stöd på olika sätt.
Bra att kunna visa genomgångar på andra språk och förhoppningsvis finns det en del uppgifter mm på andra språk.
Jag är inte insatt i programmet.
Om det är korrekt, för alla elever
förhoppningsvis ett aktivt stöd i språkinläringen, tillgängligt
Tycker att det är bra grunder till de olika ämnen som är grundläggande för nyanlända att kunna.
ÖVERSÄTTNING
Eftersom nästan inga ämnen är översatta till dari ännu har jag ingen större användning av Studi.se i nuläget. Men när översättningarna finns tror jag vi kan ha mycket nytta av Studi.se.
Bra komplement till övrig fysiska läromedel
Det fungerar sådär. Det är inte klockrent. Vill gärna se andra alternativ. Det är inget jag rekommenderar än.
Den kan användas för att förklara olika saker till elever
Ja, bra tillgång
Mycket bra som extra stöd för elever i alla åldrar och ämnen som behöver stöd och repetition.
Stöd för elever som har brister i svenska språket där studi blir verktyg flr

Vårenkäten ställde också frågan om vilka förväntningar lärarna hade på Studi i ett längre perspektiv. Även här lyfter lärarna fram resursens möjligheter som ett bra komplement till ordinarie undervisning, framför allt för att stötta utvecklingen av de nyanlända elevernas svenska. Dock efterlyser lärarna också ett större utbud av ämnen, flera språk och flera övningar; eller som en lärare uttrycker det: “Att det är komplett”.

Ingen av rektorererna hade några specifika förväntningar på vad det digitala extra stödet med Modersmålsskolans studiehandedning på modersmål skulle kunna leda till. Inte heller lärarna tycktes ha en tydlig bild av detta. Bara åtta lärare har över huvud taget besvarat frågan om vilka möjligheter de ser för studiehandedningstjänsten via Modersmålsskolan. Enligt några lärare är det ett mycket bra komplement till ordinarie undervisning, erbjuder fler tider än vad skolan kan

göra, medan åter andra lärare inte vet vad detta kan vara bra till, möjligen översättning, och en lärare uttrycker också ett tydligt missnöje: “Jag vet inte. Jag är inte så nöjd med modersmålsskolan.se. Det är alltför stökigt. Många elever är inne samtidigt.” Det är också bara 7 av 22 lärare som hänvisat elever till Modersmålsskolan. Inte heller på längre sikt tycks lärarna ha några specifika förväntningar på tjänsten, någon efterlyser dock att Modersmålsskolan skulle “ta egna initiativ och planera några lektioner”. Även på denna fråga är svarsfrekvensen låg (bara åtta av de 23 respondenterna har besvarat frågan), vilket kanske förstärker den bild som en av rektorerna målat upp, att lärarna har svårt att ta till sig denna form av extra stöd – något vi har anledning att återkomma till senare.

Erfarenheter av användning

Studi

Omkring hälften av lärarna har låtit sina elever arbeta med Studi (10/23 på våren och 12/25 på hösten). I båda enkäterna ställdes frågor om hur de uppfattat elevernas erfarenheter av sajten. Majoriteten av eleverna, både vår och höst, har enligt lärarna verkat positivt eller mycket positivt inställda till Studi (58,4 respektive 60%). Ingen har uppfattat att eleverna skulle varit negativa, utan enligt lärarna i värsta fall ointresserade. Lärarna kommenterar:

Eleverna skulle nog ha [varit] mycket mer intresserade om ämnena varit översatta till dari.

Det är språkliga hinder som gör att de inte förstår allt, vilket gör att det blir tråkigt för de.

På uppmaningen att kort berätta hur lärarna själva använt Studi i sin undervisning är det bara tre lärare av åtta i vårenkäten som faktiskt besvarar frågan: en lärare har använt resursen “i undervisning av grundskolans biologi”, en för “kartläggning av svenska och engelska” och en har visat “filmer som del i undervisning. Oftast för elever med annat modersmål”. De övriga har antingen kommenterat att de faktiskt inte använt Studi, kommenterat vilka elever man använt resursen för eller att “Eleverna har en möjlighet att höra någon annan berätta”. En av de intervjuade kontaktpersonerna har egen erfarenhet av att arbeta med Studi och berättar att hen som ämneslärare brukar låta de nyanlända eleverna ta del av filmer på Studi.se i förberedande syfte: när eleverna på förhand på sitt modersmål (eller i vissa fall engelska) tagit del av ämnesinnehållet i det som sedan presenteras på svenska i helklass, skapas en förförståelse som hjälper eleverna att följa med i undervisningen på svenska. Dessutom har läraren använt sig av vissa filmer i helklass för alla elever. Detta kan tänkas motverka den i forskning påpekade och av kontaktpersonen rapporterade särskiljande effekten av att inte vara som alla andra, att behöva eller anses behöva extra stöd. En sådan åtskillnad kan av eleverna upplevas som något negativt

(se t.ex. Nilsson Folke 2015), så om hela klassen använder sig av samma resurser som de nyanlända minskas risken för detta. En annan kontaktperson berättar att hen ibland visat filmer i helklass och även utnyttjat de tillhörande frågorna på Studi.se; någon gång har eleverna själva fått välja vad de vill lära sig om och också fått välja på vilka språk de velat ha textning respektive tal. Båda berättar om användningen i mycket positiva ordalag. Dock menar den ena att materialet för svenska språket som fokuserar en hel del på traditionell grammatik inte riktigt är optimalt för undervisning av nybörjare med kort skolbakgrund.

Under hösten är det något fler lärare som själva använt sig av Studi – av tolv lärare som säger detta brukar en lärare sajten nästan dagligen och två varje vecka, tre lärare är inne någon gång i månaden och sex lärare har varit inne någon enstaka gång. Majoriteten av lärarna som använt Studi är positiva, bara tre av lärarna säger att deras erfarenheter har varit både positiva och negativa – dock utan att kommentera på vilket sätt.

Inga användaruppgifter har tyvärr gjorts tillgängliga för forskaren så användningsgraden av lärplattformen Studi i sin helhet är okänt.

Modersmålsskolan

Bara sju lärare har hänvisat elever till sajten under våren. De har uppfattat att eleverna verkat antingen “mycket positiva” (två elever) eller “positiva” (fem elever) till resursen. En av lärarna kommenterar säger sig basera sin utsaga på vad hen hört från andra lärare, och en skriver: “Mina elever trivs verkligen med att få hjälp på modersmål.”

Under höstterminen skriver en lärare att hen använt sig av Modersmålsskolan som komplement till sin undervisning. De sju lärare som under hösten besvarat frågan om hur de uppfattat elevernas attityder till resursen anger antingen “mycket positivt” (två), “positivt” (tre), “ganska negativt” (en), eller att eleverna verkar ointresserade (en). Även här kommenterar en lärare en språkfråga: “Det har saknats en studiehandledare från Afghanistan och eleverna har inte förstått dialekten”. Detta är också något eleverna i gruppsamtalet tar upp: i princip är de mycket positivt inställda till att ha tillgång till resursen, men framför allt en av de daritalande eleverna är mycket noga med att påpeka och betonar verkligen hur omöjligt det är för honom att förstå vad läraren med en annan dialekt försöker säga. Han berättar att han verkligen försökt att förstå, varit i kontakt med studiehandledaren flera gånger, men sedan slutat kontakta studiehandledaren. “Det går inte”, säger han. De andra daritalande eleverna håller med honom, säger att det är svårt att förstå en dialekt som man inte är van vid. Eleverna talar om dialekter, och för en svensk kan det vara svårt att förstå hur man inte kan förstå en annan dialekt. Framför allt de regionala svenska talspråksvarieteterna ligger ju tämligen nära varandra, en

stockholmare förstår normalt skånska och norrländska utan större svårigheter, och tvärtom. Skillnaderna mellan de olika varieteterna som ligger på dialektkontinuumet från dari till persiska, mellan de olika arabiska talspråken och mellan de kurdiska dialekterna kan dock uppfattas som större än mellan de svenska dialekterna och många elever har i undersökningar gett uttryck för att ha svårigheter, till och med stora, att förstå en lärare med annan varietet (t.ex. Reath Warren 2016, Juvonen & Reath Warren u.a.).

Flera av kontaktpersonerna nämner också att det är generöst att erbjuda studiehandledning dagligen, men ser det relativt smala utbudet av språk och det fasta tidsschemat som problematiskt. På en av de deltagande skolorna har man löst detta genom att börja schemalägga studiehandledning även via Modersmålsskolan. Kontaktpersonen motiverar detta: "När dom inte ser det på schemat så kommer dom inte." Schemalägningens fördelar betonas också av företagets representant, som säger sig har mycket goda erfarenheter av detta. De har observerat att fler elever deltar när skolor de samarbetar med valt att schemalägga även denna extra studiehandledning. En av kontaktpersonerna berättar också att hon träffat elever som aktivt väljer att inte använda sig av Modersmålsskolan: de uttrycker det som så att de kan svenska och behöver inte stöd på modersmålet. Kontaktpersonen menar dock att detta inte nödvändigtvis stämmer, utan att anledningen till att välja bort ett ibland välbehövligt stöd är snarare det stigma som det kan innebära att över huvud taget "behöva hjälp" – det vill säga samma slags icke-önskvärd stämpling som annorlunda som beskrevs ovan i samband med användningen av Studi..

Rektorerna fick också besvara frågor om de själva genomfört några uppföljningar av satsningen på sin skola. I en skola hade man följt upp användningen av Modersmålsskolan. Rektorn kommenterar vad man kom fram till i uppföljningen: "Att det inte används fullt ut tyvärr. Vi gör en nysatsning efter lovet." Att resursen inte används i den omfattning som det skulle kunna användas bekräftas också av det låga användarantalet, och även den låga användningsgraden som framkom av dokumentationen forskaren fick tillgång till – se tabell 9 för en sammanställning av studiehandledarnas dokumentation under två månader hösten 2016.

Tabell 9. Användning av mordersmålsskolan.se mellan 3 oktober och 2 december 2016, Nacka kommun. Elevantal vid olika tillfällen för studiehandledning på arabiska, två grupper på dari och en på somaliska.

	arabiska	dari grupp 1	dari grupp 2	somaliska
Inga elever närvarande	11	18	24	24
Ingen anteckning om närvaro	13	1	5	4
1 elev	2 (samma elev)	7 (samma elev)	1	2 (olika elever)
2 elever	0	1	0	2
3 elever	0	2	0	0
5 elever	0	1	0	0
Antal elever ej angivet (men innehåll anges)	2	0	1	0
Totalt antal tillfällen	28	30	31	32

Studiehandledarna har oftast, men inte alltid, antecknat ifall de haft några elever att handleda och även vad handledningen i så fall handlat om och vilka elever som deltagit. Det finns sammanlagt 19 anteckning om att arbeta specifikt med svenska. Vid två tillfällen har man arbetat med något annat än svenska: en gång med temat mänskliga rättigheter och en gång med 'övrigt'. Som den första raden i tabell 9 visar är antalet tillfällen då inga elever loggat in då studiehandledaren funnits tillgänglig stort. Just här syns inte heller att det skulle finnas någon trängsel i grupperna, som någon av de intervjuade kontaktpersonerna nämnde som orsak till låg grad av användning, men det kan naturligtvis ha förekommit vid andra tillfällen. Modersmålsskolan är dock klart och tydligt en underutnyttjad resurs under de här redovisade månaderna.

Positiva effekter av användning?

I höstenkäten ställdes direkta frågor om vad lärarna trodde om eventuella effekter av användningen av de båda digitala resurserna. De tretton lärare av 25 som besvarade frågan: Kan du se några negativa effekter på elevers lärande av användningen av det digitala läromedlet STUDI? besvarade alla den med ett nej. Ingen kommenterade sitt svar på frågan. Den andra frågan om Studi som ställdes var den som redovisas i sin helhet i tabell 10.

Tabell 10. Svar och kommentarer på frågan “Kan du se några positiva effekter på elevers lärande av användningen av det digitala läromedlet STUDI? Om ja, kommentera vad” i Höstenkäten.

Kan du se några positiva effekter på elevers lärande av användningen av det digitala läromedlet STUDI? Om ja, kommentera vad.	Antal svar
Ja	5 (38,5%)
Nej	8 (61,5%)
Summa	13 (100,0%)

Kommentar
De filmer som finns är översatta till några språk eller textöversättning. Elever kan titta på filmerna hemma.
använt det för lite
Vet ej, de går till specialläraren och arbetar oftast.
Ej använt
väcker intresse
Ej använt studi tillräckligt

Majoriteten av de lärare som besvarat frågan ser inga positiva effekter av användningen heller. Dessvärre berör ingen av kommentarerna riktigt vad den positiva effekten, som fem lärare tycker sig se, består av. Är det så att lärarna kan se att elever som använt sig av Studi når kursmålen lättare? Eller är det något annat? En av kontaktpersonerna, i vars skola man arbetade systematiskt med Studi i flera ämnen berättade i intervjun att de faktiskt nått en mycket god måluppfyllelse som hen trodde delvis hängde ihop med att de hade behöriga och duktiga svenska som andraprårslärare, men delvis också på all den extra stöd som eleverna fick, bland annat via båda de digitala extraresurserna. Bland annat berättar hen att alla nyanlända elever i åk 9 i år är behöriga att söka till gymnasiet, och slipper således den frustration som placering på gymnasiets språkintruktionsprogram kan innebära för elever som inte nått gymnasiebehörighet trots ibland flera års skolgång i grundskolan (Nilsson Folke 2015).

Två andra kontaktpersoner trodde sig också kunnat se en viss positiv effekt av såväl Studi som Modersmålsskolan för enstaka elever. En berättade också att man med goda resultat utnyttjat Studi på yrkesintroduktionsprogrammet. Modersmålsskolan upplevdes av fem av de nio lärare som besvarat frågan i höstenkäten ha positiv effekt på elevers lärande. Dessvärre kommenterade inte heller dessa lärare vad effekten bestod av. En av åtta respondenter har kryssat för en negativ effekt, men inte heller detta motiveras eller förklaras i kommentarerna.

Sammanfattande omdömen av de digitala läromedlen/lärplattformarna

I enkäterna fanns specifika frågor om respondenterna skulle även fortsatt vilja ha tillgång till Studi respektive kunna erbjuda eleverna tillgång till extra studiehandledning på modersmål via Modersmålsskolan. När det gäller Modersmålsskolan har sex av sju rektorer som besvarat frågan svarat ja, medan en rektor, utan att kommentera sitt svar, svarat nej. Bara tolv av 25 lärare har besvarat frågan i höstenkäten. Tabell 11 visar resultatet.

Tabell 11. Lärares svar på frågan “Skulle du vilja kunna erbjuda eleverna tillgång till nätbaserad studiehandledning även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet”.

Skulle du vilja kunna erbjuda eleverna tillgång till nätbaserad studiehandledning även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet.	Antal svar
Ja, mycket gärna, fungerar bra som komplement till undervisningen	3 (25,0%)
Ja, gärna	8 (66,7%)
Nej, behövs inte	0 (0,0%)
Nej, fungerar inte bra som komplement till undervisningen	1 (8,3%)
Summa	12 (100,0%)

Den lärare som inte tycker att resursen fungerat bra som komplement till undervisningen har kommenterat sitt svar med “Om jag hade kunskapen ja”. Det är inte helt uppenbart hur denna kommentar motiverar svaret. Är det så att läraren uttrycker sig sakna kunskap i hur själva programmet fungerar eller handlar det snarare om att läraren saknar datorvana eller -kunskaper för att över huvud taget kunna se hur det hela är upplagt? Två av de intervjuade kontaktpersonerna kommenterade att lärare ibland saknade datorvana och kunde till och med vara “lite rädda för datorer”. Många lärare har också i sina kommentarer till olika frågor, precis som eleverna och kontaktpersonerna i intervjuerna, påtalat att resursen inte erbjuds på alla de språk eller dialekter som det finns behov för. Det kanske är den tolkningen som avses? Här erbjöds lärare inte att kryssa i en ruta för ’vet ej’; det kanske åtminstone delvis förklarar den låga svarsfrekvensen.

Alla sju rektorer som besvara motsvarande fråga, dvs. “Skulle du även fortsättningsvis vilja ha tillgång Studi.se på din skola?” har svarat ja på frågan. En av rektorerna har alltså inte tagit ställning i frågan. Lärare som besvarat frågan är också i regel positiva till fortsatt användning. Som dock framkommer ur tabell 12 är de absolut flesta lärare positiva eller mycket positiva till resursen, men det finns också lärare med reservationer. Anledningar till dessa som nämns lyder: “När samtliga ämnen kommer ut är det perfekt. Saknar också vissa språk.”, “Ja, tanken är hela

tiden att vi ska använda men det faller just på att ämnena inte finns utbyggda på samtliga språk” och “ Med svenskan översatt.” Det är alltså åter igen en fråga om utbudet av ämnen och utbudet av tillgängliga språk som lärarna lyfter fram som en begränsning av användbarheten.

Tabell 12. Svar på frågan “Skulle du vilja ha tillgång till det digitala läromedlet STUDI även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet” i Höstenkäten.

Skulle du vilja ha tillgång till det digitala läromedlet STUDI även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet.	Antal svar
Ja, mycket gärna, fungerar bra som komplement till undervisningen	3 (16,7%)
Ja, gärna	13 (72,2%)
Nej, behövs inte	2 (11,1%)
Nej, fungerar inte bra som komplement till undervisningen	0 (0,0%)
Summa	18 (100,0%)

Lärarna fick också svara på frågan om de vill kunna erbjuda sina elever tillgång till studi.se. Svaren var närmast identiska till frågan om de själva ville ha tillgång till resursen.

I det stora hela verkar alltså både rektorer och lärare positiva till båda resurserna, dock med önskemål och att de skulle finnas på eller i flera språk och i flera ämnen.

Sammanfattande kommentarer och slutsatser

Syftet med denna uppföljningsstudie var att ta reda på i vilken omfattning och hur läromedlen/lärplattformarna studi.se och modersmalsskolan.se användes i de deltagande skolorna, vad man hade för förväntningar och erfarenheter av användningen, och ifall man upplevde att detta extra stöd hjälpte nyanlända elever att nå kunskapsmålen i skolans ämnen. Vidare var syftet att ta reda på vilket stöd brukarna fick för att använda resurserna. Som framkommit av redovisningen ovan har användningsgraden av båda de digitala resurserna varit låg. Svaren på de frågor som handlade om användningen antyder, att det kan finnas flera anledningar till detta. Den vanligaste explicit uttrycka anledningen var tidsbrist. Många lärare upplevde att de inte hade tid att sätta sig in i hur plattformarna fungerade och hur de skulle kunna användas. Den av Skolinspektionen (2012) påpekade generella bristen på tid för digital (ämnes)didaktisk kompetensutveckling kanske kan förklara en del; bara enstaka lärare i denna studie rapporterade att de tilldelats extra tid för att arbeta med de nya lärplattformarna. I viss utsträckning anar man också i enskilda kommentarer att kunskaperna om fördelarna med att

använda sig av elevernas modersmål för att stärka lärandet i olika ämnen inte alltid finns. Saknas kunskaper om modersmålets betydelse för såväl elevernas kunskapsutveckling som deras identitetsutveckling är det kanske svårt att ta till sig och se de potentiella fördelarna med att använda sig av dessa lärplattformar. Och, som många påpekat, kan eleverna själva av olika anledningar visa visst motstånd mot att använda sig av de digitala resurserna: att stämplas som annorlunda, i behov av hjälp, är inget man önskar. Den kanske vanligaste kommentaren till olika frågor från lärarna som också lyftes av eleverna i fokusgruppsamtalet var avsaknaden av material på olika språk, till och med avsaknaden av material på rätt dialekt. Att båda lärplattformarna kontinuerligt utvecklas i just detta hänseende antyder att upphovsmännen är också medvetna om denna problematik.

Hur man använt resurserna har också varierat, men det finns flera goda exempel på hur ett systematiskt arbete med de digitala verktygen inom ett välutbildat lärarlag kan hjälpa elever att nå kunskapsmålen i skolans ämnen. De goda exemplen som framkommit i denna studie kan sammanfattningsvis sägas karaktäriseras av flera av följande punkter:

1. Skolan har utsett en ansvarig lärare som leder arbetet med den digitala ämnesdidaktiska kompetensutvecklingen.
2. Skolan bedriver ett aktivt arbete med och avsätter tid för lärares digitala ämnesdidaktiska kompetensutveckling.
3. Skolan bedriver ett aktivt arbete med och avsätter tid för lärares kompetensutveckling inom flerspråkighet och kunskapsutveckling.
4. Skolan har schemalagt även den extra nätbaserade studiehandledning på modersmål som erbjudits.
5. Skolan har aktivt använt Studi i undervisning av alla elever.

På många skolor finns redan kunskaper om hur man kan systematiskt arbeta med nyanlända elever så att de når kunskapsmålen i skolans ämnen. Som en rektor skriver: "Vi har [...] många lärare som undervisar eleverna. Helst skulle jag vilja att alla lärare som har någon nyanländ har tillgång till detta så att de kan visa eleverna exakt vad de ska titta på." Eller arbeta med vid studiehandledning på modersmål.

Som dock nämndes inledningsvis, bör alla nya digitala satsningar åtföljas av digital ämnesdidaktisk kompetensutveckling av lärare, vilket naturligtvis är resurskrävande. Precis som lärare, elever och skolledare i denna studie är jag i grunden positivt inställd till båda resurserna, men för att eleverna ska få maximal nytta av dem, bör tillgången till lärplattformarna

åtföljas av tydliga rutiner och åtgärder modellerade på punkterna ovan för att möjliggöra en effektiv användning av de digitala resurserna.

Referenser

- Axelsson, Monica 2013. Flerspråkiga barn utvecklar litteracitet på flera språk. I: Laursen, Helle Pia (red.), *Literacy og sproglig diversitet*. Aarhus: Aarhus universitetsforlag. 249–274.
- Axelsson, Monica 2015. Nyanländas möte med skolans ämnen i ett språkdidaktiskt perspektiv. I: Bunar, Nihad (red.) *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur. 81–138.
- Axelsson, Monica & Ulrika Magnusson 2012. Forskning om flerspråkighet och kunskapsutveckling under skolorn. I: Hyltenstam, Kenneth, Monica Axelsson & Inger Lindberg (red.). *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådets rapportserie, 5:2012. Stockholm: Vetenskapsrådet. 247–367.
- Bialystok, Ellen 2001. *Bilingualism in Development: Language, Literacy and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bunar, Nihad (red.) 2015. *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Creese, Angela & Blackledge, Adrian 2010. Translanguaging in the Bilingual Classroom: A Pedagogy for Learning and Teaching? *The Modern Language Journal* 94(1), 103–115
- Cummins, Jim 1976. The influence of bilingualism on cognitive growth: A synthesis of research findings and explanatory hypotheses. *Working Papers on Bilingualism*, (9), 121–129.
- Cummins, Jim 2000. *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cummins, Jim 2005. A Proposal for Action: Strategies for Recognizing Heritage Language Competence as a Learning Resource within the Mainstream Classroom. *The Modern Language Journal*, 89, 582–617.
- Ganuz, Natalia & Hedman, Christina (u.u.). The impact of mother tongue instruction on the development of biliteracy – evidence from Somali–Swedish bilinguals. *Applied Linguistics*.
- García, Ofelia 2009. *Bilingual education in the 21st century: a global perspective*. Malden MA: Blackwell Pub.
- García, Ofelia & Li, Wei 2014. *Translanguaging: language, bilingualism and education*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Hyltenstam, Kenneth, & Milani, Tomaso 2012. Flerspråkighetens sociopolitiska och sociokulturella rammar. I K. Hyltenstam, M. Axelsson & I. Lindberg (red.), *Forskningsöversikt on Flerspråkighet*. Stockholm: Vetenskapsrådet, pp. 17–152.
- Juvonen, Päivi 2015. Lärarröster om direktplacering av nyanlända elever. I: Bunar, Nihad (red.). *Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur. 139–176.
- Juvonen, Päivi 2016. Nyanlända elever i den svenska skolan – mottagande, utbildning och inkludering. I Axelsson, M. & Juvonen, P. (gästredaktörer)[Temnummer: Nyanlända barn och ungdomar i de nordiska länderna]. *Nordand – Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning* 16 (11:2): 93–114.

- Juvonen, Päivi & Reath Warren, Anne (u.a., utges 2018) Modersmållärare, transspråkande och språkliga resurser i den svenska skolan (preliminär titel). I Paulsrud, B., Rosén, J., Straszer, B. & Wedin, Å. *Transspråkande och utbildning i svensk kontext*. Studentlitteratur: Lund.
- Kugelmass J.W. 2006. Sustaining cultures of inclusion: the value and limitations of cultural analyses. *European Journal of Psychology of Education*. Vol XXI(3), 279–292.
- Migrationsverket 2016. Statistik hämtat från <http://www.migrationsverket.se/statistik>. Senast besökt 2016-03-13.
- Nilsson Folke, Jenny 2015. Från inkluderande exkludering till exkluderande inkludering? I Bunar, N. (Ed.) *Nyanlända och lärande: Mottagande och inkludering*, 37–80. Stockholm: Natur och Kultur.
- Nilsson Folke, Jenny 2017. *Lived transitions: experiences of learning and inclusion among newly arrived students*. Doktorsavhandling i barn och ungdomsvetenskap. Stockholm: Stockholms universitet.
- Otterup, Tore 2005. "Jag känner mej begåvad bara". *Om flerspråkighet och identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.
- PISA 2012. *15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. 2013. Skolverkets rapport 398. Stockholm: Skolverket.
- Ranson, Susan 2004. Configuring school and community for learning: the role of governance. *London Review of Education*, Vol 2(1), 3–15.
- Reath Warren, Anne 2013. Mother Tongue Tuition in Sweden – Curriculum analysis and classroom experience. *International Electronic Journal of Elementary Education*. 6, 95–116.
- Reath Warren, Anne 2016. Multilingual study guidance in the Swedish compulsory school and the development of multilingual literacies. I: Axelsson, Monica & Päivi Juvonen (gästredaktörer) [Tema nyanlända i de nordiska länderna] *Nordand* 2016, 11(2): 115–142.
- Reath Warren, Anne 2017. *Developing multilingual literacies in Sweden and Australia. Opportunities and challenges in mother tongue instruction and multilingual study guidance in Sweden and community language education in Australia*. Doktorsavhandlingar i språkdidaktik. Stockholm: Stockholms universitet.
- Rönnerman, Karin 2000. Att växa som pedagog: Utvärdering av ett aktionsforsknings-projekt i förskolan. (IPD-rapporter nr 2) Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- Samuelsson, Ulli. 2014. *Digital (o)jämlighet? IKT-användning i skolan och elevers tekniska kapital*. Doktorsavhandling No. 23. Högskolan för lärande och kommunikation, Högskolan i Jönköping.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 2011: 185. *Skolförordning*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolinspektionen 2012. *Satsningarna på IT används inte i skolornas undervisning*. PM. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket 2008. *Med annat modersmål – elever i grundskolan och skolans verksamhet*. Rapport nr. 321. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket 2016. *Språkintrödnings*. Rapport nr 436. Stockholm: Skolverket.
- Spetz, Jennie 2014. *Debatterad och marginaliserad. Perspektiv på modersmålsundervisning*. Stockholm: Språkrådet.
- Thomas, Wayne P. & Virginia P. Collier 1997: *School Effectiveness for Language Minority Students*. Washington. <http://www.ncbe.gwu.edu/ncbepubs/resource/effectiveness>

Thomas, Wayne P. & Virginia P. Collier 2002: *A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students' Long-Term Academic Achievement*. Washington: Center for Research on Education, Diversity & Excellence (CREDE), U.S. Department of Education.

Timperley, Helen 2013. *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 – rektorsenkät

Hej! Du får denna enkät i egenskap av rektor (eller motsvarande) på en skola som deltar i Nacka kommuns Nyanländprojekt under 2016. Enkäten är anonym och de generella resultaten av enkäten kommer att utgöra underlag för den rapport som jag på kommunens uppdrag skriver om satsningen på de två digitala verktygen Studi.se och studiehandledning på modersmål via Modersmålsskolan. Din medverkan är därför av yttersta vikt så jag hoppas du tar dig tid att besvara enkäten - att besvara frågorna tar inte speciellt lång tid.

Frågorna tillåter att du kryssar i flera svar, dessutom har du möjlighet att kommentera de individuella svaren. Har du några frågor eller funderingar är du självklart välkommen att kontakta mig!

Päivi Juvonen
paivi.juvonen@isd.su.se
08-1207 6688

1. Vad fick dig som rektor att anmäla din skola som deltagare i Nyanländprojektet?

2. Hade du som rektor några specifika förväntningar på verktyget Studi.se? Vilka i så fall? Kommentera.

Ja
Nej
Kommentar

3. Om du hade förväntningar på Studi.se - har de förverkligats? Kommentera gärna.

Ja
Nej
Kommentar

4. På vilket sätt har lärarna på din skola getts möjlighet att arbeta med Studi.se?

Utbildning/handledning i hur man kan använda verktyget på skolan
Diskussioner och erfarenhetsutbyte på lärarmöten
Lärarna har fått extra tid för att bekanta sig med verktyget/delta i utbildning/handledning
Något annat - specificera under kommentarer
Kommentar

5. Vilken utbildning har lärarna erbjudits i att använda Studi.se? Flera svar möjliga.

Allmän information på möte ordnat av Utbildningsenheten
Kollegiemöte/motsvarande där företagets representant utbildat
Kollegiemöte/motsvarande där en av lärarna på skolan utbildat
Ingen särskild utbildning har ordnats
Kommentar

6. Har ni på skolan själva följt upp användningen av det digital extra stöd som Studi.se erbjuder? Om ja, kommentera gärna vad ni fått reda på.

Ja
Nej
Kommentar

7. Skulle du även fortsättningsvis vilja ha tillgång Studi.se på din skola?

Ja
Nej
Kommentar

8. Hade du som rektor några specifika förväntningar på studiehandledning via Modersmålsskolan? Vilka i så fall? Kommentera.

Ja
Nej
Kommentar

9. Om du hade förväntningar på Modersmålsskolan - har de förverkligats? Kommentera gärna.

Ja
Nej
Kommentar

10. På vilket sätt har lärarna på din skola getts möjlighet att bekanta sig med Modersmålsskolan?

Utbildning/handledning i hur man kan använda verktyget på skolan
Diskussioner och erfarenhetsutbyte på lärarmöten
Lärarna har fått extra tid för att bekanta sig med verktyget/delta i utbildning/handledning
Något annat - specificera under kommentarer
Kommentar

11. Vilken handledning har lärarna fått i att hänvisa studenter till Modersmålsskolan?

Genomgång av företagets representant
Genomgång av skolans IT-ansvarig
Tips från kollegor mun till mun
Ingen särskild handledning

Kommentar

12. Vilken utrustning har studenterna som har tillgång till studiehandledningen via Modersmålsskolan.se försetts med?

Egen dator
Egen läsplatta
Hörlurar med mikrofon
Tillgång till skolans datorer
Annat, ange vad under kommentarerna
Kommentar

13. Har ni på skolan själva följt upp användningen av studiehandledning via Modersmålsskolan? Om ja, kommentera gärna vad ni fått reda på.

Ja
Nej
Kommentar

14. Skulle du även fortsättningsvis vilja kunna erbjuda nyanlända elever på din skola tillgång till extra studiehandledning via Modersmålsskolan?

Ja
Nej
Kommentar

15. Hur informerades lärarna på din skola om möjligheten att använda verktygen?

Via mejl från mig
Muntlig information från mig vid personaldag/liknande
Via mejl från respektive företag
Muntlig information från företaget på träff ordnat av Utbildningsenheten
På annat sätt (specificera gärna hur under kommentarer)
Kommentar

16. Hur många lärare arbetar på din skola?

17. Hur många elever går på din skola?

i åk 7-9
på Språkintröduktion
andra Intröduktionsprogram
Nationella program
Kommentar

18. Hur många av eleverna har svenska som sitt andraspråk (på ett ungefär)?

i åk 7-9
på
Språkintröduktion
andra Intröduktionsprogram
Nationella program
Kommentar

19. Hur många elever deltar i undervisning i svenska som andraspråk?

i åk 7-9
på Språkintröduktion
andra Intröduktionsprogram
Nationella program
Kommentar

20. Hur många elever deltar i modersmålsundervisning?

i åk 7-9
på Språkintröduktion
andra Intröduktionsprogram
Nationella program
Kommentar

21. Hur många elever får studiehandledning på modersmål?

i åk 7-9
på Språkintröduktion
andra Intröduktionsprogram
Nationella program
Kommentar

22. Något annat du vill dela med dig av?

Bilaga 2 – vårenkäten till lärare

Hej!

Du har anmält ditt intresse för de digitala verktygen STUDI.SE och/eller studiehandledning via Modersmalsskolan.se, som Nacka utbildningsenhet erbjuder inom ramen för projekt Nyanlända. För att kunna följa upp kommunens satsning ber vi dig nu att besvara denna enkät som handlar om dina erfarenheter av och förväntning på verktygen så här i början av projektet. Enkäten består av 20 flervalsfrågor så det går nog ganska snabbt att besvara den. Du har också alltid möjlighet att förtydliga dina svar eller lägga till information genom att kommentera dina svar.

Resultaten av enkäten utgör, tillsammans med en elevenkät, en uppföljande enkät och intervjuer med såväl lärare som elever under hösten 2016, underlag för en rapport om hur satsningen på digitala verktyg tagits emot och använts av såväl lärare som nyanlända elever. Rapporten skrivs av undertecknad, som anlitats av kommunen som följeforskare i projektet.

Har du några frågor om denna enkät eller vill anmäla ditt intresse för att andra sätt bidra till projektet (t.ex. anmäla ditt intresse för en intervju i höst), är du välkommen att kontakta mig.

Päivi Juvonen
Docent
Institutionen för språkdidaktik
Stockholms universitet
paivi.juvonen@isd.su.se

1. Vilka språk talar du? Flera val möjliga.

svenska
engelska
arabiska
tigrinja
somaliska
dari
Om annat, specificera nedan
Kommentar

2. Hur länge har du arbetat som lärare?

mindre än två år
2-5 år
6-10 år
11-15 år
mer än 16 år
Kommentar

3. Vilka ämnen har du undervisat i de fem senaste åren? Flera val möjliga.

NO
SO
Matematik
Svenska
Svenska som andraspråk
Engelska
Övriga moderna språk

Modersmål

Jag är lärare i förberedelseklass.

Jag är lärare på språkintröduktion.

Jag är fritidsledare.

Jag är både rektor och lärare. Kryssa för dina ämnen och fortsätt med enkäten.

Jag är rektor och undervisar inga elever. Kryssa för dina ämnen och fortsätt med enkäten.

Jag är administratör och undervisar inga elever.

Om annat, specificera nedan.

Kommentar

4. Brukar du använda digitala läromedel som stöd för din undervisning? Om ja, VILKA? Ange gärna namn/länkadress i kommentarsfältet.

Ja

Nej

Kommentar

5. Kände du till verktyget STUDI.SE innan du hörde om projekt Nyanlända?

Nej

Ja, har hört talas om det, men inte använt det tidigare.

Ja, har använt det sedan (Ange år och månad i kommentarsfältet nedan!)

Kommentar

6. Hur fick du reda på att kommunen erbjuder tjänsten STUDI.SE?

Från kommunen/utbildningsenheten

Från rektor

Från en kollega

Via mejl

Per telefon

På annat sätt, specificera

Kommentar

7. Har du varit inne på sidan STUDI.SE under våren 2016?

Nej.

Ja, har loggat in en gång.

Ja, har loggat in 2-4 gånger och sett mig runt.

Ja, har loggat in 5 eller fler gånger och sett mig runt.

Ja, har varit inne flera gånger och använder det i undervisningen och/eller som bedömningsverktyg. Kommentera gärna hur!

Kommentar

8. Om du svarare ja på förra frågan, hittade du vad du sökte?

Ja, jag hittade. Snabbt och enkelt.

Ja, men det var inte lätt.

Nej, jag hittade inte det jag sökte.
Letade inte efter något speciellt, såg mig bara omkring.
Kommentar

9. Vilka användningsmöjligheter ser du för verktyget STUDI.SE i nuläget? Vad kan verktyget vara bra till, tror du?

10. Om dina elever använt verktyget STUDI.SE, hur har du uppfattat deras erfarenheter av sajten, såväl lektionerna som annat de använt sig av?

Eleverna har verkat mycket positiva.
Eleverna har verkat positiva.
Eleverna har inte verkat så intresserade.
Eleverna har verkat ganska negativa.
Kommentera gärna ditt svar! Kommentar

11. Vilka förväntningar har du på verktyget STUDI.SE i ett längre perspektiv?

12. Kände du till tjänsten Modersmalsskolan.se innan du hörde om projekt Nyanlända?

Nej
Ja, har hört talas om det, men inte använt det tidigare.
Ja, har använt det sedan (Ange år och månad i kommentarsfältet nedan!)
Kommentar

13. Hur fick du reda på att kommunen erbjuder tjänsten Modersmalsskolan.se?

Från kommunen/utbildningsenheten
Från rektor
Från en kollega
Via mejl
Per telefon
På annat sätt, specificera
Kommentar

15. Om du svarare ja på förra frågan, hittade du vad du sökte?

Ja, jag hittade. Snabbt och enkelt.
Ja, men det var inte lätt.
Nej, jag hittade inte det jag sökte.
Letade inte efter något speciellt, såg mig bara omkring.
Kommentar

14. Har du varit inne på sidan Modersmalsskolan.se under vårterminen 2016?

Nej.

Ja, har loggat in en gång.

Ja, har loggat in 2-4 gånger och sett mig runt.

Ja, har loggat in 5 eller fler gånger och sett mig runt.

Ja, har varit inne flera gånger och använder det i undervisningen och/eller som bedömningsverktyg. Kommentera gärna hur!

16. Vilka användningsmöjligheter ser du för studiehandledningstjänsten via Modersmalsskolan.se i nuläget? Vad kan tjänsten vara bra till, tror du?

17. Har du hänvisat nyanlända elever till studiehandledning via Modersmalsskolan.se?

Ja

Nej

Kommentar

18. Om dina elever använt tjänsten studiehandledning via Modersmalsskolan.se, hur har du uppfattat deras erfarenheter av sajten?

Eleverna har verkat mycket positiva.

Eleverna har verkat positiva.

Eleverna har inte verkat så intresserade.

Eleverna har verkat ganska negativa.

Kommentera gärna ditt svar! Kommenter

19. Vilka förväntningar har du på tjänsten studiehandledning via Modersmalsskolan.se i ett längre perspektiv?

20. Sist men inte minst: dela gärna med dig av dina övriga synpunkter eller önskemål!

Bilaga 3 – höstenkäten till lärare

Hej!

Du har sedan en tid haft tillgång till det digitala läromedlet STUDI.SE och/eller nätbaserad studiehandledning via Modersmalsskolan.se, som utbildningsenheten i Nacka kommun erbjudit inom ramen för projekt Nyanlända. För att kunna följa upp kommunens satsning ber vi dig nu att besvara denna enkät som handlar om dina erfarenheter av att använda verktygen. Enkäten består av 26 mestadels flervalsfrågor och tar ca 15-20 minuter att besvara. Du har också alltid möjlighet att förtydliga dina svar eller lägga till information genom att kommentera dina svar.

Resultaten av enkäten utgör, tillsammans med den lärarenkät som samlades in våren 2016, en rektorsenkät och intervjuer med såväl lärare som elever under hösten 2016, underlag för en rapport om hur satsningen på dessa verktyg tagits emot och använts av såväl lärare som nyanlända elever. Rapporten skrivs av undertecknad, som anlitats av kommunen som följeforskare i projektet.

Har du några frågor om denna enkät eller vill anmäla ditt intresse för att på andra sätt bidra till projektet (t.ex. anmäla ditt intresse för en intervju i höst), är du välkommen att kontakta mig.

Päivi Juvonen
Docent
Institutionen för språkdidaktik
Stockholms universitet
paivi.juvonen@isd.su.se
+08-1207 6688

1. Hur länge har du arbetat som lärare?

mindre än två år
2-5 år
6-10 år
11-15 år
mer än 16 år
Kommentar

2. Vilka ämnen har du undervisat i de fem senaste åren? Flera val möjliga.

NO
SO
Matematik
Svenska
Svenska som andraspråk
Engelska
Övriga moderna språk
Modersmål
Jag är lärare i förberedelseklass.
Jag är lärare på språkintröduktion.
Jag är fritidsledare.
Jag är både rektor och lärare. Kryssa för dina ämnen och fortsätt med enkäten.
Jag är rektor och undervisar inga elever. Kryssa för dina ämnen och fortsätt med enkäten.
Jag är administratör och undervisar inga elever. Om annat, specificera nedan.
Kommentar

3. Vilka språk talar du? Flera val möjliga.

svenska

engelska
arabiska
tigrinja
somaliska
dari
Om annat, specificera nedan
Kommentar

4. Brukar du använda digitala läromedel som stöd för din undervisning? Om ja, VILKA? Ange gärna namn/länkadress i kommentarsfältet.

Ja
Nej
Kommentar

5. Vilken datorutrustning har du i klassrummet? Flera alternativ möjliga att markera.

Dator
Projektor
Dokumentkamera
Smartboard
Elevdatorer
Annat, kommentera vad.
Kommentar

6. Vilken utrustning har eleverna på din skola haft för att kunna ta del av de digitala verktygen?

Tillgång till dator eller motsvarande på skolan
Tillgång till dator eller motsvarande i klassrummet
Hörlurar
Egen dator eller motsvarande
Annat, ange vad under kommentarer.
Kommentar

7. På vilka sätt har du som lärare fått stöd i att använda det digitala läromedlet STUDI?

En introduktion av företaget
En introduktion av skolans IT-pedagog eller motsvarande
Via kundservice från företaget
Via skolans IT-pedagog eller motsvarande
Annat, kommentera vad.
Kommentar

8. Om du använt det digitala läromedlet STUDI - kan du berätta kort hur?

9. Om du använt dig av STUDI, hur ofta har du gjort det?

Någon enstaka gång
Någon gång i månaden
Varje vecka
Nästan dagligen
Annat, kommentera hur ofta.
Kommentar

10. Kan du se några positiva effekter på elevers lärande av användningen av det digitala läromedlet STUDI? Om ja, kommentera vad.

Ja
Nej
Kommentar

11. Kan du se några negativa effekter på elevers lärande av användningen av det digitala läromedlet STUDI? Om ja, kommentera vad.

Ja
Nej
Kommentar

12. Hur skulle du sammanfatta dina erfarenheter av verktyget?

Mycket positivt
Positivt
Både positivt och negativt
Negativt
Mycket negativt
Har inte använt
Kommentar

13. Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av det digitala läromedlet STUDI?

En introduktion till läromedlet av företaget
En introduktion till läromedlet av skolans IT-pedagog eller motsvarande
En introduktion till läromedlet av mig
Via nätet av skolans IT-pedagog eller motsvarande
Personlig kontakt med skolans IT-pedagog eller motsvarande
Stöd av läraren i samband med undervisning
Annat, ange vad under kommentarer.
Kommentar

14. Om dina elever använt det digitala läromedlet STUDI, hur har du uppfattat deras erfarenheter av sajten, såväl lektionerna som annat de använt sig av?

Eleverna har verkat mycket positiva.

Eleverna har verkat positiva.
Eleverna har inte verkat så intresserade.
Eleverna har verkat ganska negativa.
Kommentera gärna ditt svar!
Kommentar

15. Skulle du vilja ha tillgång till det digitala läromedlet STUDI även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet.

Ja, mycket gärna, fungerar bra som komplement till undervisningen
Ja, gärna
Nej, behövs inte
Nej, fungerar inte bra som komplement till undervisningen
Kommentar

16. Skulle du vilja kunna erbjuda eleverna tillgång till det digitala läromedlet STUDI även i fortsättningen? Motiver gärna ditt svar i kommentarsfältet.

Ja, mycket gärna, fungerar bra som komplement till undervisning
Ja, gärna
Nej, behövs inte
Nej, fungerar inte bra som komplement till undervisning
Kommentar

17. Känner du till att elever har möjlighet att få extra nätbaserad studiehandledning på vissa språk via Modersmålsskolan?

Ja
Nej
Kommentar

18. Om du använt dig av nätbaserad studiehandledning via Modersmålsskolan som stöd för din egen undervisning - kan du berätta kort hur?

19. Har du hänvisat elever till den nätbaserade studiehandledningen?

Ja
Nej
Kommentar

20. Vilket stöd har eleverna erbjudits för att kunna använda sig av nätbaserad studiehandledning?

En introduktion till läromedlet av företaget
En introduktion till läromedlet av skolans IT-pedagog eller motsvarande
En introduktion till läromedlet av mig Via nätet av skolans IT-pedagog eller motsvarande

Personlig kontakt med skolans IT-pedagog eller motsvarande
Stöd av läraren i samband med undervisning
Annat, ange vad under kommentarer.
Kommentar

21. Om dina elever använt sig av nätbaserad studiehandledning, har du någon uppfattning om hur ofta de gjort det?

Någon enstaka gång
Någon gång i månaden
Varje vecka
Nästan dagligen
Annat, kommentera hur ofta.
Kommentar

22. Om dina elever använt sig av den nätbaserade studiehandledning, hur har du uppfattat deras erfarenheter av tjänsten?

Eleverna har verkat mycket positiva.
Eleverna har verkat positiva.
Eleverna har inte verkat så intresserade.
Eleverna har verkat ganska negativa.
Kommentera gärna ditt svar!
Kommentar

23. Kan du se några positiva effekter på elevers lärande av användningen av den nätbaserade studiehandledningen? Om ja, kommentera vad.

Ja
Nej
Kommentar

24. Kan du se några negativa effekter på elevers lärande av användningen av den nätbaserade studiehandledningen? Om ja, kommentera vad.

Ja
Nej
Kommentar

25. Skulle du vilja kunna erbjuda eleverna tillgång till nätbaserad studiehandledning även i fortsättningen? Motivera gärna ditt svar i kommentarsfältet.

Ja, mycket gärna, fungerar bra som komplement till undervisningen
Ja, gärna
Nej, behövs inte
Nej, fungerar inte bra som komplement till undervisningen
Kommentar

26. Sist men inte minst: dela gärna med dig av dina övriga synpunkter eller önskemål!